

Janusz Królikowski

"Monachesimo medievale. Uomini, donne e istituzioni", Anna Maria Rapetti, Venezia 2005 : [recenzja]

Hereditas Monasteriorum 3, 400

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Anna Maria RAPETTI, *Monachesimo medievale. Uomini, donne e istituzioni*,
Venezia: Marsilio Editori Porziuncola, 2005, ss. 172

Zbiór studiów A. M. Rapetti dotyczy monastycyzmu w XI i XII w., a więc w okresie jego największego rozwoju, który ściśle jest związany z dokonującymi się w jego łonie próbami wprowadzenia reform instytucjonalnych i odnowy duchowej. Autorka stara się wyjaśnić, na czym opierał się „sukces”, zarówno duchowy, jak i materialny, jaki odnieśli w wiekach XI i XII w. cystersi i kartuzi.

Omawia organizację i funkcjonowanie wczesnych cysterskich wspólnot monastycznych, zwraca rolę na kształtowanie się odnowionego modelu opata, a także podział funkcji pełnionych w ramach tych wspólnot. Wskazuje także, że model cysterski odegrał ważną rolę w kształtowaniu się instytucjonalnych form odnowionego monastycyzmu żeńskiego.

W dwóch studiach poświęconych kartuzom i cystersom autorka stara się pokazać wzajemne zależności zachodzące między tymi dwoma modelami monastycznymi. Wskazuje, że są między nimi podobieństwa, jeśli chodzi o kierowanie wspólnotą ludzką, zasadnicze rozbieżności natomiast daje się zauważyć w podejściu do własności monastycznej oraz w zarządzaniu nią – model kartuski zarządzania posiadłościami jest integralnie wpisany w cały styl życia eremickiego.

Autorka, odpowiadając na zadane na wstępie pytanie, wskazuje, że źródło sukcesu cystersów i kartuzów należy widzieć w ich odwadze w podejmowaniu nowych wyzwań kulturowych oraz gotowości do eksperymentowania w zakresie rozwiązań instytucjonalnych. Dzięki temu we wspólnotach monastycznych zostały wyzwolone odpowiednie zdolności organizacyjne i wprowadzone nowe modele zarządzania. Wydaje się, że A. M. Rapetti zbyt mocno kieruje się kryteriami socjologicznymi, pomijając rolę kryteriów religijnych, stanowiących punkt wyjścia poszukiwań monastycznych w dokonującej się wówczas odnowie monastycyzmu. Niemniej jej praca stanowi niewątpliwie twórczy wkład do prowadzonych obecnie intensywnych badań nad początkami cystersów i kartuzów.

ks. Janusz KRÓLIKOWSKI
Wydział Teologiczny Sekcja w Tarnowie
Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

Alessandro SARACO (red.), *La Penitenzieria Apostolica e il suo archivio*.
Atti della giornata di studio, Roma, Palazzo della Cancelleria, 18 novembre 2011,
Città del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana, 2012, ss. 188

Penitencjaria Apostolska jest trybunałem papieskim, który zajmuje się sprawami dotyczącymi „forum wewnętrznego”, dlatego jest ona nazywana także „trybunałem sumienia”. Z tego powodu stanowi jedną z najważniejszych instytucji centralnych rządów w Kościele. Najogólniej mówiąc, jej kompetencji podlegają rozmaite sprawy duchowe wiernych, których zakres ulegał pewnym zmianom w ciągu wieków, w tym przede wszystkim sprawy odpustów. Z tego powodu archiwum Penitencjarii Apostolskiej dysponuje niezastąpionymi źródłami do badania dziejów pobożności oraz zaangażowania duchowego w Kościele. Jego zasoby były dostępne